

Crònica del I Simposi Màrius Torres (4 i 5 de novembre de 2010). — L'Edifici del Recorator de la Universitat de Lleida (UdL), que també acull la Facultat de Lletres, va ser la seu del I Simposi Màrius Torres, celebrat els dies 4 i 5 de novembre, la primera reunió científica organitzada per la Càtedra Màrius Torres d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català, recentment constituïda i que es va presentar en l'acte inaugural. L'objectiu no era altre que retre homenatge acadèmic a un dels poetes i intel·lectuals catalans més universals en l'any del centenari del seu naixement. El Simposi va voler focalitzar la seua atenció en l'estudi i la difusió de les facetes menys conegudes que Torres assajà com a escriptor i com a intel·lectual compromès amb la seua societat.

El Simposi va ser inaugurat pel Rector de la Universitat de Lleida, Joan Viñas; la regidora de Cultura de la Paeria, Montse Parra; el Degà de la Facultat de Lletres de la UdL, Joan Busqueta; el director de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, Albert Turull; el director de la Càtedra Màrius Torres, Joan Ramon Veny, i el germà de Màrius Torres, Víctor Torres.

Després de l'acte inaugural, les primeres aportacions van servir per configurar el context històric en què va viure l'autor, sobretot ens els àmbits del teatre i de la música. En primer lloc, amb la ponència intitulada «La Lleida de Màrius Torres: tradició, modernitat i derrota (1910-1939)», l'historiador i professor de la UdL Jaume Barrull va subratllar que el poeta es va trobar en una ciutat en plena transformació, desvetllada i liderada per Joventut Republicana amb el seu pare, Humbert Torres, i el seu oncle, Alfred Pereña, al capdavant. Una Lleida en què la pagesia i l'hegemonia secular dels sectors conservadors i clericals començaven a decaure a favor de les incipients classes mitjanes (botiguers, industrials i professionals liberals, com el mateix Humbert Torres), la qual cosa imposava un nou dinamisme urbà, canalitzat clarament per Joventut Republicana: la construcció del Camp d'Esports (lloc on van aparèixer per primer cop a la ciutat pràctiques com la natació o l'esport femení) i el Liceu Escolar com a nova proposta educativa inscrita en els valors del laïcisme, el republicanisme i la renovació pedagògica. Un altre dels aspectes posats damunt la taula va ser la tradició espiritista de la família Torres i la influència que tingué aquest moviment paracientífic no només a la Lleida de l'època sinó en el desenvolupament intel·lectual de Màrius.

En segon lloc, va ser el torn de dues comunicacions que incidien en el context musical i en l'ambient teatral de l'època del poeta. Sota el títol «Context musical a la Lleida de Màrius Torres», el compositor i historiador de la música Lluís Marc Herrera va situar-nos en l'ambient musical lleidatà dels anys 20 i 30, un dels focus d'atenció de Màrius Torres com a cronista cultural del setmanari *La Jornada* afí a Esquerra Republicana de Catalunya. Herrera va centrar l'atenció en un panorama dominat per dues institucions culturals bàsiques, l'Orquestra Filharmònica de Lleida i l'Orfeó Lleidatà, la gran tasca de difusió musical que va fer la Ràdio Associació de Lleida i com les noves tendències internacionals com el jazz començaven a arribar i a consolidar-se —fins a quatre bandes diferents es van arribar a constituir— en la vida normal de la població. Tot i la diferència amb l'ambient de Barcelona, aquest dinamisme en una societat provinciana com la lleidatana despertava l'interès en Màrius Torres i, des d'una crítica exigent i constructiva, es va mostrar com un dels més fervorosos i apassionats defensors i seguidors de tot aquest desvetllament cultural de la ciutat que l'havia vist nàixer i on havia passat la seua infantesa.

Per la seua banda i amb el títol «Màrius Torres i el teatre: més que una provatura», el professor de literatura catalana Miquel M. Gibert (Universitat Pompeu Fabra) va assenyalar alguns punts clau de l'obra de teatre escrita per Torres, *Una fantasma com n'hi ha poques*, que fan que, tot i pertànyer a la producció secundària de l'autor, no sigui ni menyspreable ni només una provatura. En efecte, aquesta peça teatral s'inscriu en la renovació de l'escena catalana, iniciada per Carles Soldevila i Josep Canals, empresaris del Teatre Romea, que aposta per la introducció d'una comèdia burgesa d'ambient urbà, contemporani i cosmopolita que vagi més enllà de la comèdia de costums i que modernitzi el teatre català d'acord amb allò que succeeix a Europa, tot defugint també les experiències avantguardistes. A més a més, també s'ha de subratllar que és, si no l'úni-

ca, de les poques peces catalanes en què s'hi pot identificar una influència directa del cinema, concretament de la comèdia cinematogràfica *Trouble in Paradise* (1932), estrenada aquí en castellà amb el nom d'*Un ladrón en la alcoba*, barrejada amb l'ambient propi del cinema fantàstic que llavors s'inspirava en les novel·les gòtiques del XIX.

L'última intervenció del matí del dijous va anar a càrrec del professor i poeta Juanjo Manau, que, amb el treball «Màrius Torres i Miguel Hernández, sagitaris en combat», va traçar en paral·lel les biografies dels dos poetes coincidents en els anys de naixement i de mort. Després de veure la diferència abismal en la infantesa i la formació literària, i de constatar que ambdós, salvant les distàncies de cadascun, van patir l'aïllament personal, l'un al sanatori de Puig d'Olena i l'altre a la presó, i que van ser víctimes de la mateixa malaltia, va arribar a la conclusió que, per damunt de tot, allò que els unia a tots dos era la vocació poètica, l'esperança en l'expressió lírica per superar totes les adversitats, fins i tot les més terribles i impensables.

La tarda de la primera jornada va continuar amb la presentació, per part dels professors de literatura catalana de la Universitat de Lleida Jordi Malé (investigador principal del Grup de Recerca Aula Màrius Torres) i Joan Ramon Veny-Mesquida (director de la CMT), del projecte de recerca filològica «Corpus Literari Digital», disponible al lloc web de la Càtedra Màrius Torres: <http://www.catedramariustorres.udl.cat/materials/index.php/>. A banda de mostrar les novetats funcionals que incorporarà ben aviat el cercador, es van centrar a ensenyar i a comentar el procés de digitalització dels manuscrits literaris de Màrius Torres i quins avantatges ofereix per a la recerca en literatura.

A partir d'aquí, el tema de discussió ja es va centrar en una de les altres facetes de Torres: la traducció. Per una banda, el poeta i editor d'Alfazeta Txema Martínez, conjuntament amb el curador de l'obra Miquel Àngel Aguado, van presentar el llibre *Màrius Torres tradueix...* (2010), una obra que recull les traduccions inèdites que el poeta lleidatà va fer d'obres i d'autors clàssics de la literatura universal, com ara Shakespeare, Keats, Shelley, Teixeira de Pascoaes, Jaufré Raudel, Corneille i Racine. Unes traduccions que ell no només va utilitzar com a entrenament literari personal sinó per escriure'n també les seues pròpies versions. Per l'altra banda, el poeta i professor de literatura castellana de la UdL Jaume Pont va moderar una taula redona sota el títol «La traducció de l'obra de Màrius Torres», que va comptar amb la presència d'alguns traductors de l'obra poètica de Torres al francès: Marta Giné (UdL) i Norberto Gimelfarb (Univ. de Lausana); a l'italià: Donatella Siviero (Univ. di Messina); i al castellà: Alfonso Alegre. Tots ells van destacar el fet d'haver descobert un poeta excepcional de la literatura catalana, la dificultat de traslladar el seu món simbòlic i personal a les altres llengües i les connexions constatables amb la tradició literària catalana —per exemple, la poesia trobadoresca o Ausiàs March— i europea.

El divendres al matí, en dues comunicacions es va fer una aproximació a la pràctica de la narrativa breu i també a la dietarística de Màrius Torres. En primer lloc, Andratx Badia, escriptor i doctorand en literatura catalana de la UdL, va traçar una lectura global dels contes a partir de la seva anàlisi textual i els va enllaçar amb la resta de l'obra. Tot i concloure que es tracta d'una producció secundària i que Torres no era un bon narrador, sí que va subratllar alguns aspectes importants que fan que no es pugui deixar de banda: l'autoreferencialitat en tots els nivells narratius, l'obsessió per les descripcions detallades i pels noms dels carrers amb la influència palpable del cinema, les temàtiques i el procediment pel qual l'autor construeix el relat, basat sempre a l'entorn d'un o més *leitmotiven* que en van bastint la intriga fins a la resolució final, sovint en clau extraordinària o humorística.

En segon lloc, la poeta i filòloga Àngels Marzo (UdL) va presentar el seu treball «El 'Dietari íntim' de Màrius Torres» com un exemple d'incursió en el camp de la literatura del jo que es pot posar al costat d'altres intents en aquest camp de l'autor com el «Dietari per a en Víctor» (1936). El *Dietari íntim* (inèdit) va ser escrit entre el 1936 i el 1937 i, com passa en els casos del teatre i de la narrativa breu, es tracta d'una producció totalment secundària, que no té la voluntat de publicar-se. És purament un exercici per posar en ordre les pròpies idees i on els pensaments són

fragmentaris i van d'un lloc a l'altre: de la reflexió política a la literària, de la crònica personal diària als comentaris sobre l'actualitat, de les idees metafísiques al sentiment amorós, etc.

La segona taula redona del Simposi la va moderar el filòleg Enric Falguera i la van protagonitzar els escriptors Jaume Cabré, Xavier Macià, Jordi Pàmias i Francesc Parcerisas. Tots ells van sotmetre a debat la vigència actual de l'obra de Torres i van confluïr en una conclusió similar: Màrius Torres va nàixer per ser poeta, tot i que no en prengué consciència fins l'any 1937, i que la seua poesia s'emmotlla sempre en uns models clàssics molt determinats en els quals se sent còmode. Però, més enllà de tot això, la seua poesia és universal i vigent perquè els temes que tracta ho són: la vida, la mort, la creació poètica, la infantesa perduda i l'amor.

Finalment, la màxima especialista en el poeta, Margarida Prats, professora de literatura catalana de la Universitat de Barcelona, va apropar-se a la recepció de la seua obra amb la ponència de clausura del Simposi intitulada «Lectures de Màrius Torres: 1940-1960». A partir d'una àmplia documentació (ressenyes en revistes de l'exili, comentaris epistolars sobre l'obra de Torres, cartes personals d'ell mateix, etc.), Prats va teixir el discurs crític que ens ha arribat fins avui i va aïllar-ne algunes de les causes més importants, com ara les diferents versions dels poemes que circulaven per l'exili o bé la pèrdua d'algunes cartes importants que aclaririen molts dels interrogants que planen sobre aquesta qüestió.

A més a més de les intervencions pròpiament científiques, el I Simposi Màrius Torres també va comptar amb tres activitats paral·leles. El dijous a mig matí es va inaugurar l'exposició «Llegat Màrius Torres» a la Biblioteca de Lletres de la UdL, una mostra eclèctica preparada pel Servei de Biblioteca i Documentació de la UdL i la Càtedra Màrius Torres. Al vespre, alumnes del Consorci per a la Normalització Lingüística van protagonitzar una lectura de poemes de Màrius Torres, alguns dels quals traduïts pels mateixos alumnes a les seves diferents llengües maternes. El divendres al matí, en darrer lloc, es va presentar el monogràfic dedicat a Màrius Torres de la *Revista Atlántica de Poesía* de Cadis, a càrrec del seu director, José Ramon Ripoll, i del poeta i professor Jaume Pont.

Aquest I Simposi Màrius Torres, doncs, ha sigut un esdeveniment necessari en l'Any del Centenari del poeta lleidatà, que va comptar amb un públic nombrós i fidel, i amb la novetat que totes les sessions es van poder seguir en directe per *livestreaming* a través de la pàgina web de la Càtedra Màrius Torres i la de la Universitat de Lleida. Esperem que la segona edició no trigui gaire a realitzar-se i que aquest Simposi sigui un centre promotor i neuràlgic, juntament amb la Càtedra que l'ha fet possible, dels estudis torresians.

Andratx BADIA ESCOLÀ
Universitat de Lleida

Conferències de diversos professors, dins l'àmbit de la romanística, a la Universitat de Barcelona. — A la Facultat de Filologia de la UB, en el marc de dues assignatures impartides per José Enrique Gargallo Gil, *Les llengües romàniques al segle XXI i Occità dins del seu context romànic*, es van impartir quatre conferències vinculades a la romanística al llarg de la primera quinzena del mes de novembre de 2010: «Les dictons météorologiques de la Basse Bretagne»; «Les emprunts latins et romans en breton» (Jean Le Dù, *Centre de Recherche Bretonne et Celtique, Université de Bretagne Occidentale*, Brest; 8 i 9 de novembre), «Portugués de España» (Juan M. Carrasco González, Universitat d'Extremadura; 11 de novembre) i «Le Thesaurus Occitan: présentation d'une base multimédiale» (Guylaine Brun-Trigaud, CNRS, Niça; 15 de novembre).

José Enrique GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona